

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Benkő Lehel Pál

Cím:

Bolyongás a földalatti Várban

Forrás:

Uj Nemzedék

Osztályozás

Tárgy

551.44

Hely

Idő

1921

Személy

Bzp.

(Hely)

1921 7/15

(Idő)

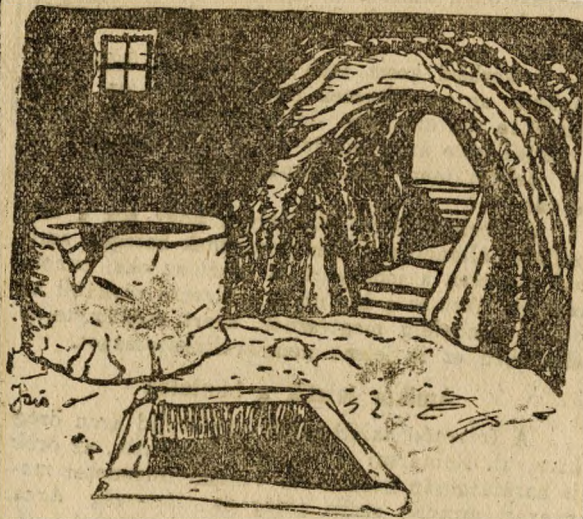
(Köt. v. füz.)

Bolyongás a földalatti Várban

Az eltűnt épületek — Kápolnaterem a XIII-ik századból — A törökök szikla-börtönében

— Az Uj Nemzedék tudósítójától. —

Az Uj Nemzedék husvétii számában adtunk először hírt a Vár ugynevezett török pincéiről, a messze vidékre vezető földalatti folyosókról és a házak alatt tátongó hatalmas sziklabarlangokról. Azóta egy-két jelentéktelen kivételre — amennyire eljutni lehetett — végigjártuk valamennyit. Megfordultunk pompás földalatti termekben, melyek évszázadok történetét hallgatják el. Bujkáltunk titokzatos folyosókban, hol lábunk nem egyszer elporladt csontokon tapodott. És ha utunk legtöbb helyen megszakadt, akkor csak a víz, vagy a fojtó levegő akadályozott meg előrehaladásunkban. Most már a látottak alapján megállapíthatjuk, hogy a vári öregházak legfelső pincéjét, a házban valaha állt eredeti régi épület földszintje adja, mert időközben az utvonal nívója magasabb lett. A második pince az eredeti régi épület pincéje, míg az ebből nyíló harmadik, csak lejárattal a középkori várat keresztülkaszó felő titkos folyosórendszerbe, vagy a várhegy mélyében rejtőző barlangtermekbe, melyeket ostrom, vagy ideig való szorongatás nehéz óráiban használtak buvóhelyül.

Kut a pince mélyén.

Az ódon házak legfelső pincéiben a legtöbb helyütt a XIII. és XIV. századbéli, néhol román, másutt gót építészet motivumaival találkozunk. Így az Uri-utca 70. számú ház legfelső pincéjében körülbelül másfél méternyire az uttest alatt egy elfalazott termet találtunk. Oldalfalai épek, dacoltak az idő viharával, bolthajtásos mennyezetű félkörben futó köiven nyugszik. Valaha utcára nyíló faragott terméskő portáléja a román stílus nyomairól tesz tanúságot. Lux műépítész, Budavár kiváló ismerője, a teremről úgy vélekedik, hogy az az épület, amelyhez egykor tartozott, feltétlenül még a XIII. század elején készült és nem lehetetlen, hogy éppen templom volt, amelynek

a terem egyik oldalkápolnája lett volna.

A Szentháromság-tér környéke a múltban Buda város egyik legelőkelőbb negyede volt. Boldogasszony székesegyházával emelkedett a margitszigeti Dömös szüzek klastroma. Itt állott Kanizsai királyi tárnokkésztér háza. Ezen a tájon laktak a város patriaciái, a főbíró, a tanácstagok és általában a tehetősebb polgárok, akiknek vagyonban, kincsben, értékben mindig akadt féltlenivalójuk. Tehát semmi csodálnivaló azon, ha a földalatti építkezésre rendkívüli gondot fordítottak. Barlangokat rendeztek be és folyosókat készítettek, melyeken át a menekülés útja vezetett. Itt a XIV. századbeli építkezés nagyszerű maradványaira bukkanunk és a valaha összefüggő földalatti folyosók csodálatos utvesztője szinte megdőbönt. A Szentháromság-utca 5. szám alatt a belépő már az első pincében vagy hét méter magas, imponálóan nagy bolthajtásos teremben találja magát. A mennyezet középkori, tipikusan apró tégláit itt ott szakítja meg a félkörben felszaladó grandiózus kőív. Talán hétszáz esztendeje billikó mok csengését verték vissza a komor falak, ma a nagyszerű terem — a pék fűskamrája. Innét visz a lépcső a mély pincébe, hol három hatalmas sziklabarlangba érkezünk. A belőle nyíló folyosót elfalazták.

A Szentháromság-tér 8. alatt nagyon érdekes földalatti folyosóra akadunk. A kapu alatt csapóajtó borul a régi pincére. Néhány lépcső tágasabb tornácfelébe esik, melynek végében embermagasságnyi méter széles boltzott nyílás márgába vájt folyosóba vezet. Egy darabig enyhén lejt az ut csigamenetben, később mind meredekebbé válik az ismeretlen mélység felé. Már jó darabot mentünk előre, s valahol a Szentháromság-téren túl járunk, mikor a folyosó összeszűkül és a levegő elviselhetetlenül fojtó, fűledt. Vetítőlámpánk fényével látni, hogy az ut még messzire visz. Visszafordulunk. A levegőt nem bírjuk tovább. Különben is a Szentháromság-tér éppen

légszer szakadt be ahhoz, hogy az alatt tar-
lozkodást kissé bizonytalaná tegye...

A váriak ajkán élő hagyományok szerint a
törökök a sziklaüregek egy részét — *tömlőcnek*
használták. Ezekbe zárták volna foglyaikat, rend-
szerint azokat a gazdag magyar ifjakat, kiket
portyázásuk közben kaptak el és drága váltságot
reméltek értük.

Az Uri-utca 4. számú ház pompás barlang-
termeit ilyen tömlőcnek *mondják*. Széles folyosó
vezet a nagy sziklaterembe, mely körülbelül 20
négyzetméter nagy és négy méter magas. Egyik
felső sarkában rácsos ablaknak nyoma, melyre
valószínűen az udvarra nyíló szellőztető akna
borult. A sziklafalba több helyütt edényt tartó
mélyedést vájtak. A barlang végében egy előre-
hajló szikla alatt félkörben *kutnyilás* larul.
Tiszta vízében látszik a kötőrmelékekkel teledobált
fenék. Visszafelé menet a folyosó sziklafalába
beillesztett egy márványtáblán akad meg szem-
ünk. 1758. *bognár jelvények* és *C. F.* betű van
rajta kivésve.

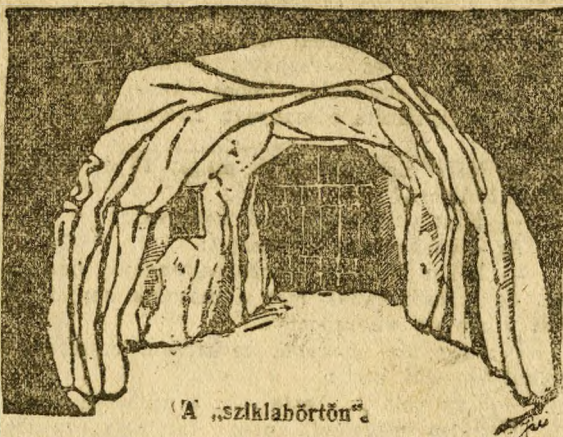
Az Országház-utca 24. számú házra külön
figyelmessé teltek. Egyike a Vár legöregebb há-
zainak. Még a XIV. században épült. A török ura-
lom előtt Bernemissza Gergely budavári tanács-
tagé volt, kit *Martinuzzi, János* király minden-
ható kancellárja üzött el a Várból németbarátsága
miatt. *Állítólag a ház földalatti folyosóján át*
menekült el a felnégyelés elől.

A felső pince husz méter hosszú és hat méter
magas *terméskövekből* megépített boltzott terem.
Innét vezet a lépcső a tulajdonképeni pincébe,
melynek lejárata *hatalmas és minden eddig*
felülmúló, valaha gyönyörű szépen megépített elő-
csarnok volt. Persze most még a lépcső is tele van
szórva szeméttel és salakkal. Az előcsarnokból
jobbról is, balról is boltzott-folyosó nyílik, mely
erősen lejt. Az ut sikamlós, kötélbe fogódzunk.
Nem juthatunk messzire, mert *visz átja az utun-*
kat. A légáramlat pedig nagyon erős és friss le-
vegőt hoz magával. Valahol a pincének kijárata

van. Beszélük, hogy még ma is kijutni rajta a
Rácváros valamelyik pincéjébe.

Uri-utca 29., 31., 4., nemkülönb Tárnok-
utca 2., 3., 5., Disz-tér 10. 11. számú házakban
mindenütt földalatti folyosók és itt-ott nagyobb
barlangüregek. A Disz-tér 10. számú ház legalsó
pincéjében *tíz méter mély kut van.* A *Várkertből*
még 25 évvel ezelőtt is általánosan használt alagut
vezetett a Tabánba, melyet most részben elfalaz-
tak, részben összeromboltak.

A nyolcvanas években, még az újabb építke-
zés megindulása előtt a folyosók nagyjában össze-
függő egészet alkottak.

'A „sziklabörtön”.

Ebben az időben *Luka György* tanár száz-
oldalal emlékirattal fordult *Tisza Kalman* minisz-
terelnökhez a „budavári katakombák tárgyában”.
A sziklaüregek és a folyosók felmérését sürgette.
Napidíjas mérnököt kért és vagy kétezzer forintot
a költségekre. Beadványa rendkívül érdekes volt,
már csak azért is, mert nemcsak a folyosók és a
sziklaüregek megjelölésére szorított, hanem
megemlékezett még azokról a *mondákról* is, me-
lyeket a földalatti várhoz fűzött a szájhagyomány.

A hagyomány elásott kincsről is tud. *Luka*
ezt is megemlékezett, így könnyen keveredett a
kincskeresés hőbortjának vádjába. Rábizonyították,
hogy nem is a folyosók felmérése érdekli, — mert
„ilyenek nincsenek” — hanem a basák itt felej-
tett drágasága után lohol...

A memorandum az irattárba került, ahonnét
esztendők során kézen-közön eltűnt, nyilván egy
másik *kincskereső* jóvoltából. Pedig kár érte, mert
ezzel sok értékes adat veszett el.

Például ő említi meg először és éppen ebben
a beadványában, hogy a *Szent György-tér* alatt
hatalmas, egymásba nyíló sziklaüregek találga-
nak. A talajviz valamennyit előntötte, ugyannyi-
ra, hogy még harminc évvel ezelőtt a gyerekek

(kik ma már mint idősebb urak mesélték el ne-
kem) *faklya mellett jártak le csónakázni.* A hon-
védelmi minisztérium építésével az odavezető
folyosókat, valamint a főbejáratot elfalazták. Ma
már semmit sem látni belőle. Husz év múlva pe-
dig már semmit sem hisznek felőle. Sem erről,
sem a folyosókról. Valahogy majd belepusztul a
valóság, a legenda aranyos ködébe. Legfeljebb
csak néha-néha, sötét éjszakákon oson a pin-
cébe egy-egy álomjáró, hogy rálessen a titok-
ra, a török kincsek fellángolására...

Meszlény Mihály Pál.